

Dušobrižništvo Hrvata u Njemačkoj¹

Prema dostupnim podacima, u Njemačkoj je prije Drugoga svjetskog rata vrlo malo Hrvata. Radili su kao obični radnici u rudarstvu i industriji. U to vrijeme Hrvati su ponajviše iseljavali u prekoceanske zemlje. U tijeku Drugoga svjetskog rata u Njemačkoj se susreću Hrvati, tzv. »fremdarbajteri«, a nakon sloma nacizma nastavili su živjeti u Njemačkoj. Uz njih se susreću i oni Hrvati koji su se neposredno nakon rata našli u izbjegličkim logorima u Njemačkoj, a kasnije su pronašli zaposlenje u rudnicima i drugim privrednim djelatnostima. I Hrvati iz izbjegličkih logora Austrije i Italije sve su više pronalazili egzistenciju u Njemačkoj. Najveći ih je broj ipak pristigao na »privremeni rad« u Njemačku 60-ih i 70-ih godina prošloga stoljeća. Prema podacima hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj za 2001. godinu, Hrvata je u toj zemlji bilo 308.337, dok se podaci njemačkih (nad)biskupija neznatno razlikuju. Naime, oni govore o 306.816 hrvatskih katolika.² Neki izvori govore o još nižem broju.³ Taj broj obuhvaća sve one koji se izjašnjavaju Hrvatima iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine i drugih dijelova biše države. Ipak, može se pretpostaviti da je u Njemačkoj ukupno između 350.000 i 400.000 Hrvata.⁴ Valja istaknuti kako je do novoga hrvatskog iseljeničkog vala u Njemačku došlo ulaskom Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013. Taj proces još uvijek traje, pa je teško objektivno reći o kolikom se stvarnom broju Hrvata u Njemačkoj radi.

Početak organiziranja hrvatskoga dušobrižništva

Po završetku Drugoga svjetskog rata u Njemačkoj nije bilo organizirane hrvatske pastve, a zbog Drugoga svjetskog rata u Njemačkoj se zatekao i ostao mali broj hrvatskih katoličkih svećenika. Među njima je bio i Andrija Kordić, koji je naslijedio Vilima Nuka kao delegat hrvatskog episkopata. Na toj je dužnosti ostao do godine 1951. Inozemna pastva počinje se organizirati prema apostolskoj konstituciji »Exsul familia«, koja je izišla godine 1952. Valja podsjetiti kako je u to vrijeme pastoralnu skrb za Hrvate u Münchenu vodio Stjepan Kukulja. No, potrebe su tražile još jednog svećenika pa je Franjevačka generalna kurija u Rimu odredila dr. fra Dominika Šušnjaru, franjevca Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu, za pomoćnika u Münchenu. Godine 1951. Apostolska nuncijatura o. Šušnjaru imenuje naddušobrižnikom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj, a na toj je dužnosti ostao do godine 1971. Sveta kongregacija za biskupe u Rimu izdala je 1969. novi dokument o seliteljima »Instructio de pastoralia migratorum cura« prema kojem se uređuje inozemna pastva. Tako prema instrukciji, a na osnovi sporazuma domovinske i Njemačke biskupske konferencije, delegatom za hrvatske svećenike u

¹ O hrvatskom dušobrižništvu i socijalnom radu u Njemačkoj u monumentalnoj knjizi »Katolička Crkva i Hrvati izvan domovine« govori se na 65 stranica A3 formata. Cit. djelo str. 203-268. Usporedi i: A. (Adolf) P.

(Polegubić), »Iz života hrvatskih katolika izvan Hrvatske. U potrazi za novim putovima«, u: Glas Koncila, br. 37 (1629), 11, rujna 2005; Adolf Polegubić, »Nezaobilazna uloga `Žive zajednice`«, Živa zajednica, 9/2003., str. 8-12; Adolf Polegubić, »Pastoralno djelovanje tiskom«, u: Hrvatski iseljenički zbornik, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 2003.; Gojko Borić, »Hrvati u Njemačkoj«, u: Hrvatski iseljenički zbornik, Hrvatska matica iseljenika, Zagreb, 2001., str. 139-157.; Adolf Polegubić, »Povratak, integracija ili asimilacija. Razgovori o hrvatskoj dijaspori (I.)«, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt na Majni, 2006.; Adolf Polegubić, »Povratak, integracija ili asimilacija. Razgovori o hrvatskoj dijaspori (II.)«, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt na Majni, 2016.

² Vidi Fra Josip Klarić, »Hrvatsko iseljništvo u Njemačkoj na pragu asimilacije«, Biblioteka »Ravnokotarski Cvit«, Lepuri, 2002., str. 16.

³ List CID – Integration in Deutschland, Saarbrücken, u br. 2/2006. u tekstu »Kroaten in Deutschland« na str. 17 donosi podatak kako je krajem 2005. godine u Njemačkoj živjelo ukupno 228.926 Hrvata; usp. također: Živa zajednica, br. 9. 2006, str. 7.

⁴ Usp. Fra Josip Klarić, »Sadašnji trenutak hrvatske dijaspore«, u: Hrvatska dijaspora u Crkvi i domovini, (P. Josip Klarić (Hrsg.), zbornik, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt na Majni, 2003, str. 15.

Njemačkoj imenovan 1971. fra Bernard Dukić koji je na toj dužnosti ostao do godine 1997. Prethodno je od 1965. do 1971. bio voditelj Hrvatske katoličke misije Frankfurt am Main.

Osnivanje hrvatskih misija i zajednica

U početku su hrvatski svećenici djelovali u većim gradovima i industrijskim centrima, a kasnije, poglavito šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća, osnivane su hrvatske katoličke misije u svim mjestima u kojima se našlo više Hrvata katolika zahvaljujući velikoj potpori Katoličke Crkve u Njemačkoj koja je nosila financijski teret, a domovinska se Crkva brinula za pastoralno osoblje. Danas u Njemačkoj djeluje 95 hrvatskih katoličkih misija i zajednica. Podijeljene su u šest regija: Bavarska regija, Baden-Württemberg I, Baden-Württemberg II, Rajnsko-majnska regija, Regija Sjeverna Rajna i Vestfalija i Sjeverna regija. U misijama djeluje 90 svećenika, 3 stalna đakona i 51 pastoralnih suradnica/suradnika, redovnica i laikinja/laika.⁵ Misije uz važno pastoralno djelovanje imaju važnu ulogu i u očuvanju hrvatskoga nacionalnog i kulturnog identiteta. Uz redovite pastoralne aktivnosti, vjernike se nastoji okupljati i na društvenoj i kulturnoj razini. Organiziraju se predavanja, proslave, hodočašća, susreti. Posebna briga vodi se o djeci i mladima. Katolička Crkva u Njemačkoj sve se više suočava s problemom pomanjkanja svećenika i gospodarsko-socijalnom i demografskom krizom. U pastoralu se traže novi putovi. U mnogim biskupijama u Njemačkoj došlo je do prestrukturiranja pastorala i stvaranja novih pastoralnih jedinica, a u više biskupija smanjuje se i broj pastoralnog osoblja, a dolazi i do ukidanja misija. Zadaća hrvatske pastve u Njemačkoj je dijeliti poteškoće trenutka Crkve u Njemačkoj, te zajedno s njom tražiti i otkrivati svoje mjesto i ulogu u procesima koji su u tijeku. To sve nije lako jer ni hrvatsko pastoralno osoblje nije pripremljeno za moguće preuzimanje višejezičnih župnih zajednica, a i starosna je dob svećenika i pastoralnih djelatnika vrlo viska.⁶ Uz hrvatske katoličke misije značajnu ulogu za Hrvate u Njemačkoj odigrali su i hrvatski socijalni uredi. I mnoge hrvatske katoličke misije već dugi niz godina objavljuju svoje listove i »listiće«. Odavno se uvidjelo koliko je važan takav kontakt s vjernicima. U njima se nalaze važne obavijesti o misijskim aktivnostima ili se pak donose vijesti koje se odnose na važne događaje u misiji: razne proslave, organiziranje priredaba i sl. Često se radi o jednostavnim listovima, a uglavnom izlaze tjedno i mogu se uzeti pri ulazu u crkvu. Pojedine misije povremeno objavljuju i svoje misijske listove, nekad većega, a nekad manjeg opsega. Tu su i hvale vrijedne monografije koje je objavilo više misija. Više misija i zajednica pokrenulo je i svoje internetske stranice.

Hrvatski dušobrižnički ured

Sjedište Hrvatskoga (nad)dušobrižničkog ureda bilo je u početku u Münchenu. Ured je iz Münchena preseljen u Frankfurt am Main, najprije u Schreyerstr. 1, a potom u ulicu An den Drei Steinen 42d, u kojoj se nalazi i danas. Nakon o. Dukića od 1997. do 2003. službu delegata obnašao je fra Josip Klarić, a od 1. lipnja 2003. do kraja 2010. službu delegata obnašao je fra Josip Bebić. Svi su oni članovi Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu. Od siječnja 2011. do danas službu delegata obnaša vlč. Ivica Komadina, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije. Hrvatski dušobrižnički ured je ured triju biskupskih konferencije: Njemačke biskupske konferencije, Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Ured je odgovoran za komunikaciju između tih biskupskih konferencija, za upravne poslove i koordiniranje pastoralnim radom u hrvatskim katoličkim misijama i zajednicama u Njemačkoj. Ured je ujedno i sjedište delegata, a između ostalog

⁵ Podaci od 2016. godine.

⁶ Usp. Fra Josip Klarić, »Sadašnji trenutak hrvatske dijaspor«, u: Hrvatska dijaspora u Crkvi i domovini, (P. Josip Klarić (Hrsg)), zbornik, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt na Majni, 2003., str. 15.

organizira pastoralne skupove, sastanke i seminare na regionalnoj i saveznoj razini. U to spadaju: hodočašća, duhovne vježbe za svećenike i đakone, seminari daljnje izobrazbe za pastoralne suradnice/suradnike, regionalni pastoralni sastanci, pastoralni godišnji skupovi, susreti mladeži, biblijske olimpijade⁷, odnedavno i susreti hrvatskih studenata, folklorni festivali, susreti crkvenih zborova djece, mladih i odraslih. Ured svake godine početkom listopada organizira godišnji pastoralni skup za hrvatske svećenike, pastoralne suradnike i suradnice iz Zapadne Europe u Njemačkoj ili u domovini. Na čelu ureda je delegat vlč. Ivica Komadina, a uredu su još uposleni: dr. sc. Adolf Polegubić, glavni urednik »Žive zajednice« i pastoralni referent, te tajnice: Romana Kašaj, Ljubica Markovica-Baban i Antonia Tomljanović-Brkić.

Izdavačka djelatnost ureda

Ured uspješno objavljuje dvojezične ili jednojezične zbornike radova s pastoralnih skupova hrvatskih pastoralnih djelatnika iz Zapadne Europe. Tu je i nekoliko drugih knjiga i publikacija, kao i knjižice sa sadržajem pripreme za biblijske olimpijade. Valja također istaknuti kako je ured ranije objavio vrlo važno pomagalo u pastoralnom radu: Hrvatski katolički molitvenik i pjesmaricu »Slavimo Boga« (god. 2013. objavljeno je 7. dopunjeno izdanje), te zajedno s Vijećem Biskupske konferencije za hrvatsku migraciju i »Kršćanskom sadašnjosti« kantual »Slavimo Boga s orguljskom pratnjom«. Ured također redovito objavljuje i vodič-adresar hrvatskih katoličkih misija u svijetu, ali i svih važnijih crkvenih i državnih ustanova u domovini i svijetu. Ured svake godine objavljuje i jednolisni zidni kalendar. Ured ima i svoju intertsku stranicu koja je osvježena početkom 2014. godine, a čita se na: www.kroatenseelsorge.de i www.zivazajednica.de

»Živa zajednica«

Hrvatski dušobrižnički ured iz Frankfurta od rujna 1978. objavljuje mjesečnik hrvatskih katoličkih misija u Njemačkoj »Živa zajednica«, »a ova publikacija izgleda svojim sadržajima i svojom opremom kao nešto najbolje što Hrvati tiskaju u inozemstvu«. ⁸ Prvi je broj objavljen u rujnu 1978, a dobio je naziv po živoj vjerskoj zajednici Hrvata katolika u dijaspori. Taj naziv također označava i živu hrvatsku nacionalnu zajednicu. List je u početku bio biltenskog karaktera, u njemu su objavljivani važniji crkveni dokumenti, vijesti iz Crkve u domovini i svijetu, događanja u hrvatskim katoličkim zajednicama u Njemačkoj, imena krštenih, vjenčanih, umrlih. Također su objavljivani i članci o hrvatskoj povijesti i kulturnoj baštini. Taj trend list je slijedio i kasnije, ali su se iz godine u godinu uvodile i nove rubrike te se nastojalo oko poboljšanja grafičkoga izgleda lista. Jednom riječju: tematika lista bila je posvećena vjersko-crkvenim, ali i općedruštvenim temama. Tijekom godina pokušao je stvarati javno mnijenje među Hrvatima u Njemačkoj, ali i šire. U središtu zanimanja lista je općenito hrvatski čovjek u dijaspori, bilo »gastarbajter« prve generacije, naši ljudi »na crno«, pripadnici druge generacije, poslovni ljudi, intelektualci, kulturni djelatnici. List posebno prati brojne aktivnosti naših misija, na suvremen način piše o vjeri, vjerskim, socijalnim i obiteljskim, kulturnim temama, objavljuje razgovore s istaknutim ljudima iz crkvenog i društvenog života iz dijaspore ili iz domovine. U listu se također vodi računa i o čistoći hrvatskoga jezika. »Prilog na njemačkom jeziku« uveden je za delegata fra Josipa Klarića i to

⁷ O olimpijadama više u: Ante Kutleša, »Hrvatske vjeronaučne olimpijade u Njemačkoj (1975-1996)«, diplomski rad, Vrhbosanska visoka teološka škola u Sarajevu (moderator: dr. Ante Pavlović), manuskript, Braunschweig, 1997. (Rad je podijeljen u tri djela, a sadrži 59 stranica: 1. Osnovni podaci o osnutku i djelovanju hrvatskih katoličkih misija u SR Njemačkoj, 2. Organiziranje susreta i vjeronaučnih olimpijada i 3. Vjeronaučna odgojno-obrazovna područja olimpijada.)

⁸ Gojko Borić, »Hrvati u Njemačkoj«, Hrvatski iseljenički zbornik, Zagreb, 2001, str. 143.

od br. 3/1998. Valja napomenuti kako je prvi broj »Žive zajednice« brojio svega osam stranica. Stoji u impresumu da je o. Dukić uređivao »Živu zajednicu« od br. 1/1978. do br. 6/1979. Od br. 7/1979. do br. 3/1983. kao urednici se potpisuju pok. fra Ignacije Vugdelija i fra Bernardo Dukić. Od br. 4/1983. do br. 9/1991. urednik je »Žive zajednice« pok. fra Ignacije Vugdelija. Nakon pok. fra Ignacija od br. 10/1991. do br. 12/1993. glavni je urednik don Ante Živko Kustić. Fra Anto Batinić je glavni urednik od br. 1-2/1994. do br. 11/2002. Od br. 12/2002. na mjesto glavnog urednika dolazi dr. Adolf Polegubić, koji jedini od svih dosadašnjih urednika nije svećenik. Opširniji, jubilarni broj lista objavljen je 1998. u povodu 20. obljetnice njegova izlaženja. U sadržaju od prvoga do posljednjega broja lista provlače se ideje o vjeri u Boga, ali i vjernosti Bogu naših ljudi; o njihovoj neraskidivoj povezanosti s Katoličkom Crkvom, bilo onom općom ili domovinskom, o njihovoj neuništivoj svijesti pripadnosti hrvatskom narodu i hrvatskoj domovini. Može se doista reći da su Hrvati u dijaspori desetljećima imali i još uvijek imaju tri osnovna gesla življenja i djelovanja: bogoljublje, čovjekoljublje i domoljublje. Tijekom godina izlaženja list se pokušao u više navrata modernizirati, obogatiti, kako u sadržajnom, i tako i u tehničkom smislu. Budući da se poglavito osamostaljenjem Republike Hrvatske očekivao velik povratak naših ljudi iz dijaspore, prognoza izlaženja »Žive zajednice« nije bila dugovječna. Ne samo da se nije velik broj naših ljudi vratio u domovinu, već je taj broj u posljednje vrijeme iz godine u godinu rastao. Izlaženje »Žive zajednice«, ali i svih drugih djelatnosti Hrvatskoga dušobrižničkog ureda, prije svega ovisi o financijskoj pomoći Njemačke biskupske konferencije, ali i našim ljudima koji se nalaze u Njemačkoj. Od 2015. list umjesto deset puta godišnje izlazi sedam puta godišnje.

Crkva u mnogo jezika i naroda⁹

Može se istaknuti kako je Katolička Crkva u Njemačkoj na zajedničkoj sinodi svih biskupija godine 1973. donijela zaključke o stranim radnicima kao problemu Crkve i društva, pod čijim je uputama pri Njemačkoj biskupskoj konferenciji osnovana »Potkomisija za pitanje migranata«. Sinoda je objavila 1974. godine dokumnet „Strani radnici i problem Crkve i društva“, koji daje smjernice za pastoralni rad sa strancima. Ta je potkomisija preuzela skrb za pastoral svih skupina u pokretu, među kojima i za Hrvate katolike.¹⁰ »To je kao 'Magna charta' za pastoral stranih katoličkih vjernika u Njemačkoj, a govori o ondašnjoj situaciji, temeljnim pretpostavkama i zaključcima. U dokumentu su točno razrađene pastoralne odgovornosti i zadaće mjesne Crkve za inozemne kršćane, te ustrojstvo i služba osobitoga dušobrižništva za strance.«¹¹ U kasnijem vremenu gotovo je svaka njemačka (nad)biskupija donijela pastoralne smjernice za pastoral vjernika drugih materinskih jezika na svome području. Njemačka je biskupska konferencija na svome proljetnome plenarnom zasjedanju 13. ožujka 2003. objavila dokument »Crkva u mnogo jezika i naroda. Niti voditelj za dušobrižništvo katolika drugih materinskih jezika«. Na dokumentu se dugo radilo te je u tom pravcu bio dosta konzultacija, također s predstavnicima zajednica drugih materinskih jezika, među kojima i s predstavnicima zajednica hrvatskoga jezičnoga područja. Uvodnu riječ napisao je pok. dr. Josef Voss, pomoćni biskup Biskupije Münster, predsjednik tadašnje

⁹ Tako glasi naslov dokumenta u hrvatskom prijevodu — smjernica za dušobrižništvo katolika drugih materinskih jezika, koji je objavilo Tajništvo Njemačke biskupske konferencije na proljetnom plenarnom zasjedanju 13. ožujka 2003, a kojega je na hrvatskom jeziku objavila IKA - Zagreb. (Korišten je i original na njemačkom jeziku: »Eine Kirche in vielen Sprachen und Völkern. Leitlinien für die Seelsorge an Katholiken anderer Muttersprache«, 13. März 2003, Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz, Bonn, 2003.

¹⁰ Usp. Fra Josip Klarić, »Hrvatsko iseljništvo u Njemačkoj na pragu asimilacije«, str. 11; »Katolička Crkva i Hrvati izvan domovine«, str. 203.

¹¹ Fra Josip Klarić, cit. djelo, str. 11.

Komisije XIV. (Migracije) Njemačke biskupske konferencije.¹² Prema biskupu Vossu, s jedne strane te niti vodilje ozbiljno uzimaju u obzir iskonsku čovjekovu potrebu da svoju vjeru, svoje najdublje i nade i čežnje žele slaviti na svome jeziku, kao i u svojoj tradiciji i svojoj vlastitoj kulturi te kako to pripada vlastitom identitetu. »S druge strane. Kršćani na temelju svoga krštenja i potvrde odmah od početka pripadaju Crkvi; što će reći, u mjesnim crkvama odmah od početka na temelju krštenja i potvrde postoje kršćani različitih jezika i kultura. Kršćani nekoga manjinskog jezika i manjinske kulture kod nas nisu gosti, već od početka pripadaju zajednici kao i oni većinskoga jezika.«¹³ U dokumentu se govori o povijesti migracija te se ističe kako je nakon Drugoga svjetskog rata, »u zamahu ponovne izgradnje u Zapadnoj Njemačkoj, došlo do intenzivne faze useljavanja ljudi iz drugih europskih i izvan europskih nacija. Taj migracijski pokret u obliku privlačenja od strane poslodavaca poduprt je međudržavnim ugovorima koji su sa strane nekadašnje Savezne Republike Njemačke među ostalima bili sklopljeni s klasičnim 'gastarbajterskim' nacijama poput Italije (1955), Španjolske (1960), Grčke (1960), Turske (1961) i Portugala (1964), a u kasnijoj fazi s tadašnjom Jugoslavijom.«¹⁴ Posebno se ističe kako su ljudi iz tih, ali i iz drugih zemalja svojim radom bitno pridonijeli tzv. »gospodarskom čudu« u Njemačkoj. Sve je to dakako stavilo i njemačku državu i Crkvu u Njemačkoj pred izazove. Tako je Katolička Crkva u Njemačkoj stupila u kontakt s biskupskim konferencijama iz kojih su dolazili radnici na rad u Njemačku i zamolila ih da pošalju svećenike kako bi se pastoralno brinuli za svoje sunarodnjake. Tako su se rađale »misije«, između ostalih i hrvatske katoličke misije.

U drugom dijelu govori se o Crkvi i migraciji u Njemačkoj. Tu se između ostalog govori i o zaslugama i granicama »dušobrižništva za iseljenike« organiziranih po principu materinskih jezika. »Pogleda li se unatrag rad svećenika i socijalnih radnika na materinskome jeziku, to na poseban način treba cijeniti: oni su svoje vjernike pratili u tuđini te su im dijakonijom i dušobrižništvom omogućili spasenjsko iskustvo evanđelja.«¹⁵ Isto se tako u dokumentu upozorava na to kako je rad s migrantima, pretežno organiziran na materinskom jeziku, ipak, prije svega na dušobrižničkoj razini, vodio prema jasnim problemima. Tako se njemačke župe nisu osjećale mjerodavne za migrante na području svoga dušobrižničkog djelovanja. Također su se pojedine župe za migrante razvile u neku vrstu »usporedne Crkve« za stanovit dio neintegriranog pučanstva.¹⁶ Dalje se ističe kako je dušobrižništvo organizirano na materinskome jeziku samo u ograničenom opsegu bilo u stanju pratiti migrante druge i treće generacije koji su htjeli ostati zastalno te ih pripremiti na aktivno sudjelovanje u njemačkim župama. U dokumentu se upozorava i na potrebu nove dijakonijske i dušobrižničke zadaće. »Stasala je druga i treća generacija migranata koja je razvila svoj vlastiti identitet. Ona živi od više kultura te nema niti njemački, a kamoli primjerice talijanski, španjolski, poljski ili hrvatski identitet, već se shvaćaju kao Nijemci—Talijani, Nijemci—Španjolci, Nijemci—Poljaci i Nijemci—Hrvati. Mnogi 'gastarbajteri' prve generacije kasnu životnu dob provode u Njemačkoj i trebaju novi oblik dijakonijske i dušobrižničke službe. Proces europskog ujedinjavanja s jedne je strane dokrajčio 'gastarbajtersku eru' te je, s druge strane, izazvao novu, mobilniju transnacionalnu migraciju radnika. Pokreti bjegunaca i ilegalna migracija pojačali su se zbog rastućeg procesa globalizacije i nakon sloma komunističkih zemalja.«¹⁷ Na kraju se ističe kako također i zbog svih tih razloga rastu zadaće

¹² Usp. Adolf Polegubić, »Povratak, integracija ili asimilacija. Razgovori o hrvatskoj dijaspori«, Hrvatski dušobrižnički ured, Frankfurt na Majni, 2006., str. 33-37.; usp. Živa zajednica, 3/2003, str. 6-7.

¹³ Isto.

¹⁴ »Crkva u mnogo jezika i naroda«, str. 6.

¹⁵ Isto, str. 14.

¹⁶ Herbert Leuninger, »Eine Nebenkirche oder Einheit in der Vielfalt? Die Gemeinden von Katholiken anderer Muttersprachen in der Bundesrepublik Deutschland«, in: Klaus Barwig – Dietmar Mieth (HG.), Migration und Menschenwürde, Mainz, 1987, str. 158-177, ovdje str. 174, slično također str. 170, 173 i 177. Ovdje citirano prema »Crkva u mnogo jezika i naroda«, str. 15.

¹⁷ »Crkva u mnogo jezika i naroda«, str. 16-17.

dušobrižništva na stranim jezicima. U dokumentu su formulirani i neki nužni standardi u koje između ostalog spadaju: dobro poznavanje njemačkoga jezika od strane svećenika, odnosno pastoralnih suradnika; jasni dogovori, odnosno perspektivno planiranje u pogledu trajanja službe i pastoralnih potreba; redoviti i stabilni kontakti s (nad)biskupijama, odnosno redovničkim poglavarima i biskupskim konferencijama zemalja odakle dolaze, pri čemu između ostalog treba jamčiti da u službu u Njemačku dođu samo prikladni i dobro pripremljeni dušobrižnici i sl.¹⁸ Doneseni su i mogući modeli s obzirom na promijenjene društvene i materijalne okolnosti. U tom se smislu navodi i preuzimanje manjih njemačkih župa od strane (dvojezičnog) svećenika drugih materinskih jezika, koji je angažiran u pastoralu mjesne Crkve kao i u pastoralu na materinskome jeziku svojih sunarodnjaka i čiji se crkvenopravni položaj u svako doba može uskladiti. Također se ističe i potreba jezične i pastoralne kvalifikacije pastoralnih zanimanja za suradnju u pastoralu među kršćanima drugih materinskih jezika, i to po mogućnosti već u pastoralnoj izobrazbu, a također se ističe i potreba pripreme njemačkih bogoslova na multikulturni pastoral.¹⁹ U petom, ujedno i posljednjem dijelu dokumenta donesene su pastoralne i pravne niti vodilje. Pritom se u općim pastoralnim smjernicama ističe kako misije drugih materinskih jezika treba ugraditi u tijela na dekanatskoj i mjesnoj razini; svaka misija treba njegovati specijalni partnerski odnos sa župom u kojoj se nalazi njezino središte; treba voditi računa o dotiranju i financiranju zajednica stranih jezika koje su u situaciji sličnoj dijaspori; svaka misija u ostvarenju svojih pastoralnih zadaća treba raspolagati nužnim prostorijama, a k tome treba biti osigurana prikladna suglasnost u mjesnim župama za korištenje infrastrukture; svaka misija za katolike dugih materinskih jezika i kultura trebala bi, kao i svaka teritorijalna župa, imati župno pastoralno vijeće koje, između ostalog, u životu misije treba provoditi i artikulirati nazočnost, suradnju i suodgovornost vjernika laika; školovanje, doškolovanje i daljnju izobrazbu svećenika i laika u pastoralnim zvanjima trebaju organizirati i ciljano provoditi biskupijska vodstva i same misije.²⁰ Prema dokumentu, budući dušobrižnik morao bi ispunjavati sljedeće uvjete: dokazano osnovno poznavanje njemačkoga jezika; poznavanje pastoralne situacije u Njemačkoj; dostatno i dokazano pastoralno iskustvo u domovini, a također spremnost za suradnju s odgovornima u Njemačkoj, na dekanatskoj i biskupijskoj razini.²¹ Dakle, dokument precizno u smjernicama govori o pastoralu migranata, nositeljima pastoralata te o nužnoj suradnji s Crkvom u Njemačkoj. Dokument se u svakom slučaju treba promatrati i kao suvremeni izazov Crkvama iz kojih dolaze pastoralni djelatnici kako bi uspješno mogli ispuniti sve zahtjevniju zadaću koja se pred njih postavlja.

Valja također podsjetiti kako je Tajništvo Njemačke biskupske konferencije početkom kolovoza 2015. objavilo važan dokument pod nazivom »Zajedno činiti Crkvu« - riječ njemačkih biskupa za obnovu pastoralata²², koji je također važan i za djelovanje i budućnost zajednica drugih materinskih jezika u Crkvi u Njemačkoj.

Smjernice u njemačkim biskupijama

Njemačke biskupije su dušobrižništvo katolika drugih materinskih jezika ustrojile prema smjernicama u kojima se govori o načinu pastoralnog djelovanja za misije ili zajednice drugih materinskih jezika. Najdalje se u tom svom nastojanju otišlo u Biskupiji Rottenburg-Stuttgart.²³ Tako je od dotadašnjih sedamnaest hrvatskih katoličkih misija stvoreno više od

¹⁸ Isto, str. 25.

¹⁹ Isto, str. 26-27.

²⁰ Isto, str. 29.

²¹ Isto, str. 29-30.

²² Vidi »Gemeinsam Kirche sein« - Wort der deutschen Bischöfe zur Erneuerung der Pastoral, Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz – Die deutschen Bischöfe Nr. 100, Bonn, 1. August 2015.

²³ Usp. »Richtlinien für die Pastoral mit Katholiken anderer Muttersprache in den Seelsorgeeinheiten der Diözese Rottenburg-Stuttgart«, Bischöfliches Ordinariat der Diözese Rottenburg-Stuttgart, 2005.

četrdeset hrvatskih katoličkih zajednica (jedinica) koje su pravno neovisne jedna od druge. Svaka od tih zajednica nosi zaziv uglavnom hrvatskog sveca ili blaženika, ima vlastito pastoralno vijeće te djeluje u sklopu određene dušobrižničke jedinice biskupije Rottenburg-Stuttgart. U predgovoru Smjernica rotenburško-štutgartski biskup mons. dr. Gebhard Fürst je napisao: »Osnutak zajednica za katolike drugih materinskih jezika je prvi važan korak na putu prema zajedničkom pastoralu djelovanju u zajednicama i dušobrižničkim jedinicama.«²⁴ Smjernice su podijeljene u tri dijela. U prvom se dijelu iscrpno govori o smjernicama za pastoral s katolicima drugih materinskih jezika i dušobrižničkim jedinicama biskupije Rottenburg-Stuttgart. Drugi je dio posvećen uredbama za financiranje, upravljanje i prostorno rješenje. U trećem se dijelu govori o mogućnostima i izazovu zajedničkoga pastorala. Prema novim smjernicama, traži se više suradnje između zajednica drugih materinskih jezika međusobno, kao i više suradnje njemačkih zajednica s tim zajednicama u toj biskupiji.²⁵

Dr. sc. Adolf Polegubić

²⁴ Isto, str. 1.

²⁵ Usp. isto str. 11.